

Prawa pokrzywdzonego przestępstwem

Kancelaria Adwokacka
adw. Mateusz Bernat
ul. Szeroka 1/119
88-100 Inowrocław
tel: 723-912-025

Spis treści

Informacje wstępne	3
Pokrzywdzony w postępowaniu przygotowawczym.....	11
Pokrzywdzony w postępowaniu sądowym.....	18
Pokrzywdzony w postępowaniu odwoławczym	24
Odszkodowanie i zadośćuczynienie dla pokrzywdzonego	28

Informacje wstępne

Kim jest pokrzywdzony ?

Pokrzywdzonym jest osoba, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone w wyniku przestępstwa.

Pod pojęciem dobra prawnego należy rozumieć pewne atrybuty każdej osoby fizycznej uznane powszechnie za wartościowe tj. życie, zdrowie, wolność, cześć, tajemnice korespondencji, nietykalność mieszkania. Te dobra osobiste mogą wskutek bezprawnych działań innych osób zostać naruszone lub zagrożone. Jeżeli dany czyn powodujący naruszenie lub zagrożenie np. życia, zdrowia jest przestępstwem. To osoba której dobra prawne doznały uszczerbku jest pokrzywdzonym.

Dla przykładu:

Wiesław K. od kilku znęca się nad swoją żoną Barbarą K. powodując u niej obrażenia ciała,

Krzysztof M. w stanie nietrzeźwości prowadząc samochód powoduje wypadek komunikacyjny w którym śmierć ponosi Jadwiga C., zaś obrażenia ciała doznaje Wiktor M.

Krystyna J. dostaje do swojej skrzynki list adresowany do Marka B., otwiera go i zapoznaje się z treścią wiadomości,

Bogumił B. każdego dnia wykonuje telefony z pogrózkami i wysyła wiadomości sms wywołujące obawę o jej życie lub zdrowie do Marty C. która była jego dziewczyną;

Czy pokrzywdzonym może być instytucja ?

Za pokrzywdzonego uważa się osobę prawną, instytucję państwową, samorządową oraz inną jednostkę organizacyjną, której przepisy przyznają zdolność prawną.

Ponadto, za pokrzywdzonego uważa się zakład ubezpieczeń w zakresie w jakim pokrył szkodę wyrządzoną pokrzywdzonemu przez przestępstwo lub jest zobowiązany do jej pokrycia.

Jak pokrzywdzony wykonuje przysługujące mu uprawnienia ?

Pokrzywdzony, jeżeli jest pełnoletnią osobą fizyczną samodzielnie działa przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz wykonuje swoje uprawnienia.

Jeżeli pokrzywdzony jest małoletni albo ubezwłasnowolniony całkowicie lub częściowo, jego prawa wykonuje przedstawiciel ustawowy np. rodzic albo osoba, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje.

Jeżeli pokrzywdzonym jest osoba nieporadna, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia, jego prawa może wykonywać osoba, pod której pieczęć pozostaje.

W przypadku śmierci pokrzywdzonego prawa, które mu przysługiwały, mogą wykonywać osoby najbliższe lub osoby pozostające na jego utrzymaniu, a w przypadku ich braku lub nieujawnienia – prokurator.

W sprawach o przestępstwa przeciwko pracownikom prawa pokrzywdzonego mogą wykonywać organy Państwowej Inspekcji Pracy, jeżeli w zakresie swojego działania ujawniły przestępstwo.

Kto wykonuje uprawnienia w przypadku osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych ?

Gdy pokrzywdzonym jest osoba prawna czynności procesowych dokonuje organ uprawniony do działania w jej imieniu.

W sprawach o przestępstwa, którymi wyrządzono szkodę w mieniu instytucji lub jednostki organizacyjnej, jeżeli nie działa jej uprawniony organ, prawa pokrzywdzonego mogą wykonywać organy kontroli państwowej które w zakresie swojego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania.

Czy oskarżony może korzystać z uprawnień pokrzywdzonego ?

Zasadą jest, że oskarżony nie może korzystać z uprawnień pokrzywdzonego. Jednak wyjątkiem jest sytuacja wzajemnego oskarżenia w postępowaniach z oskarżenia prywatnego np. przy zniesławieniu, naruszeniu nietykalności cielesnej. Chodzi tutaj o sytuacje gdzie osoby wzajemnie się oskarżają i uznają za pokrzywdzonych.

Jak zawiadomić Policję o podejrzeniu popełnieniu przestępstwa ?

Każda osoba ma społeczny obowiązek powiadomić o możliwości popełnienia przestępstwa organy ścigania, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie jego popełnienia.

Istnieją różne sposoby składania zawiadomienia:

- telefoniczny na numer alarmowy – 997 lub 112 – najczęściej w sytuacjach nagłych i związanych z koniecznością interwencji Policji w miejscu zdarzenia;
- pisemny poprzez złożenie zawiadomienia w jednostce Policji albo w Prokuraturze;
- ustnie przed organem ścigania - z takiego zawiadomienia zostanie sporządzony przez funkcjonariusza protokół;

Co powinno zawierać zawiadomienie ?

Zawiadamiający o przestępstwie powinien udzielić szczegółowych informacji na temat zdarzenia. Chodzi o podanie daty, miejsca, opisu zdarzenia. Jeżeli zawiadamiający zna dane osobowe osób uczestniczących w zdarzeniu, w szczególności sprawców również powinien je podać. To ułatwi organom ścigania odnalezienie i ukaranie sprawców.

Ważne!

Organy ścigania są zobowiązane do podjęcia czynności nawet w przypadku anonimowego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa.

Jakie są rodzaje przestępstw ?

Należy pamiętać, że nie wszystkie przestępstwa są ścigane z urzędu. To czy organy ścigania podejmą czynności dochodzeniowo – śledcze zależy od rodzaju popełnionego czynu.

Przestępstwa ścigane z urzędu – są to czyny które Policja lub prokurator mają obowiązek ścigać zawsze i może to nastąpić zarówno po złożeniu zawiadomienia jak i bez niego. Ta ostatnia sytuacja ma miejsce gdy organ ścigania dysponuje własnymi informacjami o możliwości popełnienia przestępstwa. Do przestępstw ściganych z urzędu zaliczana jest większość przestępstw np. przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, przestępstwa gospodarcze, przestępstwa przeciwko mieniu.

Przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego – specyficzna grupa przestępstw w których pokrzywdzony samodzielnie wnosi do sądu prywatny akt oskarżenia i pełni funkcję oskarżyciela. Tę grupę stanowią przestępstwa, które wiążą się z naruszeniem dobrego imienia, czci czy naruszeniem nietykalności cielesnej. Do postępowania z oskarżenia prywatnego może przyłączyć się prokurator, jeżeli uzna on, że wymaga tego interes społeczny. Na wniosek pokrzywdzonego sąd może polecić funkcjonariuszom Policji dokonanie odpowiednich czynności mających na celu zabezpieczenie dowodów.

Przestępstwa ścigane na wniosek – charakteryzują się tym, że Policja lub prokurator nie mogą ścigać sprawcy przestępstwa dopóki osoba pokrzywdzona, niełoży dodatkowo wniosku o ściganie. Po złożeniu takiego wniosku postępowanie toczy się tak samo jak przy przestępstwach ściganych z urzędu. Przed złożeniem wniosku Policja lub prokurator mogą podejmować jedynie czynności konieczne dla zabezpieczenia dowodów.

Do przestępstw ściganych na wniosek zalicza się m.in.

- ▶ uszkodzenie ciała lub wywołanie choroby trwającej dłużej niż 7 dni na szkodę osoby najbliższej (art. 157 § 1 w zw. z § 5 k.k.);
- ▶ nieumyślne narażenie na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia (art. 160 § 3 k.k.);
- ▶ narażenie na zarażenie wirusem HIV, chorobą weneryczną, zakaźną, nieuleczalną lub zagrażającą życiu (art. 161 § 1 i 2 k.k.);
- ▶ spowodowanie wypadku, jeśli pokrzywdzonym jest tylko osoba najbliższa (art. 177 § 1 w zw. z § 3 k.k.); ▶ groźba karalna (art. 190 § 1 k.k.);
- ▶ wykonanie zabiegu leczniczego bez zgody pacjenta (a (art. 192 § 1 k.k.);
- ▶ nielegalne uzyskanie informacji (art. 267 § 1–3 k.k.);
- ▶ spowodowanie szkody w informatycznej bazie danych (art. 268a § 1 i 2 k.k.);
- ▶ kradzież i kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej (art. 278 i 279 k.k.);
- ▶ przywłaszczenie rzeczy na szkodę osoby najbliższej (art. 284 § 1–3 k.k.);
- ▶ kradzież impulsów telefonicznych (art. 285 k.k.);

- ▶ oszustwo i oszustwo komputerowe na szkodę osoby najbliższej (art. 286 § 1–3 i 287 § 1–2 k.k.);
- ▶ zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy (art. 288 § 1–2 k.k.);
- ▶ zabór pojazdu osoby najbliższej w celu krótkotrwałego użycia (art. 289 § 1–3 k.k.);
- ▶ utrudnianie dochodzenia roszczeń oraz nierzetelna dokumentacja, jeśli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa (art. 300 § 1 i 303 § 1–3 k.k.).

Kto może złożyć wniosek o ściganie ?

Jeżeli przestępstwo jest ścigane na wniosek to ten wymóg formalny musi zostać spełniony przez pokrzywdzonego. W sytuacji gdy pokrzywdzony jest osobą małoletnią albo ubezwłasnowolnioną ów wniosek jest składany przez przedstawiciela ustawowego albo osobę, pod pieczęią której małoletni pozostaje.

Ważne!

W razie złożenia wniosku co do niektórych tylko osób obowiązek ścigania obejmuje również inne osoby, których czyny pozostają w ścisłym związku z czynem osoby wskazanej we wniosku, z wyłączeniem osób najbliższych osoby składającej wniosek.

Czy możliwe jest cofnięcie wniosku o ściganie ?

Osoba składająca wniosek o ściganie może go cofnąć zarówno w postępowaniu przygotowawczym (dochodzeniu, śledztwie) jak i przed sądem do momentu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Jego skuteczność uzależniona jest od zgody prokuratora bądź sądu.

Pokrzywdzony w postępowaniu przygotowawczym

Co to jest postępowanie przygotowawcze ?

Postępowanie przygotowawcze jest to pierwszy etap postępowania karnego. Jest ono prowadzone przez prokuratora lub Policję w formie dochodzenia albo śledztwa. Na tym etapie organy ścigania zbierają dowody popełnienia przestępstwa tj. przesłuchują świadków zdarzenia, zabezpieczają ślady, powołują biegłych, przesłuchują podejrzanych itp. Jeżeli zebrany materiał dowodowy pozwala świadczyć o popełnieniu przestępstwa i znana jest osoba sprawcy sporządzany jest akt oskarżenia.

Jaką rolę pełni pokrzywdzony w postępowaniu przygotowawczym ?

Pokrzywdzony jest nie tylko stroną postępowania ale także istotnym źródłem dowodowym. Dlatego też osoba pokrzywdzona jest przesłuchiwana w charakterze świadka przez organy ścigania i dostarcza im niezbędnych informacji.

Czy pokrzywdzony może korzystać z pomocy pełnomocnika ?

W postępowaniu karnym pokrzywdzony może korzystać z pomocy profesjonalnego pełnomocnika – adwokata.

Jak ustanowić pełnomocnika ?

Aby ustanowić pełnomocnika pokrzywdzony musi udzielić danej osobie pełnomocnictw na piśmie lub do protokołu w trakcie przesłuchania.

Jeżeli sytuacja pokrzywdzonego nie pozwala na ustanowienie pełnomocnika z wyboru, może złożyć wniosek o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu.

Czy pokrzywdzony musi się stawiać na wezwanie organów ścigania ?

Jeżeli pokrzywdzony otrzyma wezwanie do osobistego stawiennictwa na przesłuchanie musi się stawić. Gdy z powodu jakiejś przeszkody będzie to uniemożliwione pokrzywdzony powinien o tym zawiadomić organy ścigania i ustalić inny termin. W sytuacji gdy pokrzywdzony uchyla się od takiego obowiązku może zostać na niego nałożona kara pieniężna albo może zostać doprowadzony przez funkcjonariuszy Policji.

Jak odbywa się przesłuchanie pokrzywdzonego ?

Zasadą jest przesłuchiwanie pokrzywdzonego w normalnym trybie. Ta czynność polega na wysłuchaniu opisu zdarzenia przez funkcjonariusza i jego zaprotokołowaniu. W toku czynności funkcjonariusz Policji albo prokurator mogą zadawać pytania odnośnie całego zdarzenia. Przed przesłuchaniem organ poucza świadka od odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

Ważne!

W niektórych przypadkach ma zastosowanie tryb szczególny przesłuchania.

1) W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej oraz o przestępstwa przeciwko wolności, przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece **pokrzywdzonego, który nie ukończył 15 roku życia**, przesłuchuje się w charakterze świadka **tylko wówczas gdy zeznania te mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i tylko raz** chyba, że wyjdą na jaw istotne okoliczności, które wymagają wyjaśnienia lub żąda tego oskarżony, który w chwili przesłuchania pokrzywdzonego nie miał obrońcy.

To przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu z udziałem biegłego psychologa. Przy przesłuchaniu mogą być obecni prokurator, obrońca, pełnomocnik pokrzywdzonego i osoba wskazana przez pokrzywdzonego.

Dodać należy, że przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego nie odbywa się na sali rozpraw ale w tzw. niebieskim pokoju.

W ten sam sposób mogą być przesłuchiwanie pokrzywdzeni małoletni, którzy ukończyli 15 lat lecz zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na jego stan psychiczny.

2) W sprawach o **przestępstwo zgwałcenia, wykorzystania seksualnego osoby podległej, bezradnej, upośledzonej** pokrzywdzony jest przesłuchiwany przez sąd na posiedzeniu w którym może wziąć udział prokurator, obrońca i pełnomocnik pokrzywdzonego. W przesłuchaniu może **wziąć również udział biegły psycholog**. Ta czynność odbywa się **tylko raz**. Jeżeli powstanie konieczność ponownego przesłuchania następuje to za pośrednictwem środków umożliwiających komunikację na odległość.

Czy pokrzywdzony może odmówić składania zeznań ?

Jeżeli pokrzywdzony jest osobą najbliższą dla oskarżonego może on odmówić składania zeznań.

Należy wskazać, że pod pojęciem osoba najbliższa rozumie się małżonka, wstępnego, zstępnego, rodzeństwo, powinowatego w tej samej linii i stopniu, osobę pozostającą w stosunku przysposobienia oraz jego małżonka, a także osobę pozostającą we wspólnym pożyciu.

Prawo odmowy zeznań trwa mimo ustania małżeństwa lub przysposobienia.

Ponadto, pokrzywdzony może uchylić się od odpowiedzi na pytanie, jeżeli udzielenie odpowiedzi mogłoby narazić jego lub osobę dla niego najbliższą na odpowiedzialność karną.

Kiedy pokrzywdzony ma prawo do tłumacza ?

Tłumacza wzywa się gdy powstaje konieczność przesłuchania osoby:

- 1) głuchej lub niemej, a nie jest wystarczające porozumienie z nim za pomocą pisma,
- 2) osoby nie władającej językiem polskim.

Czy pokrzywdzony jest zobowiązany do poddania się niektórym czynnościom ?

Jeżeli karalność czynu zależy od stanu zdrowia pokrzywdzonego, nie może on sprzeciwić się oględzinom i badaniom nie połączonym z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym

Jeżeli istnieje wątpliwość co do stanu psychicznego pokrzywdzonego, jego stanu rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń można przesłuchać go z udziałem biegłego lekarza lub biegłego psychologa, a pokrzywdzony nie może się temu sprzeciwić.

Do celów dowodowych pokrzywdzonego można poddać oględzinom ciała i badaniu lekarskiemu lub psychologicznemu. To musi nastąpić za jego zgodą.

Czy istnieje możliwość utajnienia danych osobowych pokrzywdzonego ?

Na etapie postępowania przygotowawczego jak również na etapie postępowania sądowego istnieje możliwość utajnienia danych pokrzywdzonego w, w szczególności jego miejsca zamieszkania. Pokrzywdzony ma prawo zastrzec swój adres i podać go wyłącznie prokuratorowi i sądowi do wiadomości.

W stosunku do pokrzywdzonego może zostać zastosowana instytucja tzw. świadka *incognito* gdy istnieje uzasadniona obawa o życie lub zdrowie czy też mienia pokrzywdzonego. W takim wypadku pokrzywdzony jest przesłuchiwany w specjalnym pomieszczeniu w dacie i miejscu znanym tylko prokuratorowi i sądowi.

Jakie są inne uprawnienia pokrzywdzonego w postępowaniu przygotowawczym ?

Jako strona postępowania przygotowawczego pokrzywdzony może:

- ustanowić pełnomocnika;
- składać wnioski dowodowe;
- uczestniczyć w niektórych czynnościach procesowych, w szczególności przesłuchaniach i zadawać pytania;
- zapoznać się z aktami sprawy za zgodą prokuratora;
- składać zażalenia na orzeczenia naruszające jego prawa, postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania, postanowienie o umorzeniu postępowania;
- złożyć wniosek o naprawienie szkody lub o zadośćuczynienie;
- złożyć wniosek o powiadomienie go o sposobie zakończenia postępowania i przesłania odpisu prawomocnego orzeczenia;

Pokrzywdzony w postępowaniu sądowym

Co to jest postępowanie sądowe ?

Postępowanie sądowe jest to drugi etap postępowania karnego, który następuje po wniesieniu przez organ ścigania aktu oskarżenia, wniosku o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy bądź wniosku o warunkowe umorzenie postępowania. Na tym etapie sąd rozpoznaje sprawę, przeprowadza dowody oraz wydaje wyrok.

Jaką rolę pełni pokrzywdzony w postępowaniu sądowym ?

Pokrzywdzony w postępowaniu sądowym nie jest już stroną postępowania. Aby się nią stać i móc aktywnie uczestniczyć w postępowaniu przed sądem musi złożyć oświadczenie o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego. **Należy je złożyć do momentu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej.** To daje prawo pokrzywdzonemu działanie obok prokuratora. Jest wówczas oskarżycielem posiłkowym ubocznym.

Jakie uprawnienia ma pokrzywdzony działający w charakterze oskarżyciela posiłkowego ?

Działanie w charakterze oskarżyciela posiłkowego ubocznego daje szersze uprawnienia aniżeli samemu pokrzywdzonemu. To pozwala na:

- składanie wniosków dowodowych;
- zadawanie pytań świadkom, biegłym, oskarżonym;
- przeglądanie akt postępowania za zgodną sądu;

- ustosunkowywaniu się do decyzji sądu czy stanowiska obrony w niektórych kwestiach procesowych;
- zabrania głosu podczas głosów końcowych stron;
- złożenia apelacji gdy pokrzywdzony nie zgadza się z wyrokiem sądu;

Obok tych uprawnień przysługują mu uprawnienia które przysługują pokrzywdzonemu nie działającemu w charakterze oskarżyciela posiłkowego, są to

- złożenie wniosku o naprawienie szkody przez oskarżonego lub o zadośćuczynienie;
- możliwość obecności na rozprawie;
- przesłuchanie w charakterze świadka w pierwszej kolejności;
- prawo udziału w niektórych posiedzeniach sądu np. w kwestii skazania oskarżonego bez rozprawy
- prawo do złożenia apelacji od zapadłego na posiedzeniu wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne wobec sprawcy
- prawo wyrażenia zgody na dobrowolne poddanie się karze przez oskarżonego;

Czy pokrzywdzony może samodzielnie oskarżać ?

W przypadku przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego pokrzywdzony składa samodzielnie akt oskarżenia.

Przestępstwami ściganymi z oskarżenia prywatnego są:

- ▶ uszkodzenie ciała lub spowodowanie rozstroju zdrowia, które nie trwało dłużej niż 7 dni;
- ▶ pomówienie
- ▶ zniewaga
- ▶ naruszenie nietykalności cielesnej.

Oskarżenie prywatne można realizować na dwa sposoby:

1) poprzez wniesienie do sądu **prywatnego aktu oskarżenia na piśmie** w którym wskazuje się:

- a) oskarżonego;
- b) opis zarzucanego czynu;
- c) dowody które sąd powinien przeprowadzić;

2) poprzez złożenie ustnej lub pisemnej skargi na Policji, która skieruje sprawę do sądu, a skarga zastąpi prywatny akt oskarżenia.

W tym postępowaniu w pierwszej kolejności sąd kieruje sprawę na posiedzenie pojednawcze w celu pojednania stron i zawarcia ugody. Gdy postępowanie pojednawcze nie przyniesie rezultatów sprawa kierowana jest na rozprawę.

Ważne!

Jeżeli oskarżyciel prywatny nie stawi się na posiedzenie pojednawcze bez usprawiedliwienia jego nieobecność potraktowana zostanie jako odstąpienie od oskarżenia, a sąd umarza postępowanie.

Kolejną sytuacją w której pokrzywdzony samodzielnie oskarża jest wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia.

Wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia jest następstwem następujących po sobie czynności:

- 1) odmowa wszczęcia lub umorzenie postępowania karnego;
- 2) złożenie zażalenia na postanowienie wyżej wskazane postanowienie
- 3) uchylenie postanowienia prokuratury przez sąd;
- 4) ponowne umorzenie lub odmowa wszczęcia postępowania karnego;

Na wniesienie aktu oskarżenia pokrzywdzony **ma miesiąc od doręczenia drugiego postanowienia o odmowie lub umorzeniu postępowania karnego.**

Po złożeniu aktu oskarżenia pokrzywdzony staje się oskarżycielem posiłkowym subsydiarnym. W tym przypadku pokrzywdzony **ma analogiczne uprawnienia jak oskarżyciel posiłkowy uboczny**, lecz działa samodzielnie bez prokuratora.

Należy zaznaczyć, że na każdym etapie postępowania sądowego do oskarżenia może przyłączyć się prokurator.

Czy pokrzywdzony przed sądem może być przesłuchiwany bez udziału oskarżonego ?

Oskarżony ma prawo być obecny podczas rozprawy, a podczas przesłuchania pokrzywdzonego może zadawać. Jednak są sytuacje wyjątkowe, gdy od zasady tej można odstąpić. Jeżeli obecność oskarżonego wpływa krępująco na zeznania bądź obawia się oskarżonego sąd może zarządzić opuszczenie przez oskarżonego sali rozpraw na czas przesłuchania. Po powrocie oskarżony zostanie poinformowany o treści zeznań i będzie mógł się do nich odnieść.

Jaki wyrok może wydać sąd ?

Postępowanie sądowe może zakończyć się:

- wyrokiem uniewinniającym,
- wyrokiem skazującym i wymierzającym karę bądź odstępującym od wymiaru kary;
- wyrokiem warunkowo umarzającym postępowanie;
- niekiedy wyrokiem umarzającym postępowanie.

Pokrzywdzony w postępowaniu odwoławczym

Co to jest postępowanie odwoławcze ?

Postępowanie odwoławcze jest kolejnym etapem postępowania karnego wywołanym środkiem odwoławczym – apelacją lub zażaleniem – złożonym przez uprawniony podmiot na orzeczenie organu ścigania bądź sądu.

Czy pokrzywdzony może wnieść apelację od wyroku ?

Pokrzywdzony, który nie działa w charakterze oskarżyciela posiłkowego może jedynie wnieść apelację od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie.

Z kolei pokrzywdzony działający w charakterze oskarżyciela bądź to posiłkowego bądź prywatnego może wnieść apelację od wyroku uniewinniającego albo wyroku skazującego gdy nie zgadza się z wymiarem kary albo przyjętą na jego niekorzyść kwalifikacją prawną czynu czy jego opisu.

Uprawnienie do wniesienia apelacji czy innego środka zaskarżenia nosi nazwę *gravamenu*. To oznacza, że strona skarżąca musi mieć interes prawny we wniesieniu apelacji bądź zażalenia.

Kiedy pokrzywdzony może wnieść apelację a kiedy zażalenie ?

Po ogłoszeniu wyroku oskarżyciel posiłkowy może w terminie 7 dnia złożyć wniosek o uzasadnienie wyroku i jego doręczenie.

Po doręczeniu wyroku oskarżyciel posiłkowy może wnieść apelację w terminie 14 dni do sądu II instancji za pośrednictwem sądu, który wydał wyrok.

Zażalenie jest środkiem odwoławczym przysługującym stronie od postanowień sądu bądź organu ścigania. Ten środek odwoławczy wnosi się w terminie 7 dni od doręczenia bądź ogłoszenia postanowienia.

Co powinna zawierać apelacja/ zażalenie ?

Apelacja/ zażalenie powinna zawierać

- 1) oznaczenie orzeczenia;
- 2) wskazanie w jakiej części się je zaskarża,
- 3) uchybienia sądu w formie zarzutów,
- 4) żądanie uchylenia bądź zmiany orzeczenia.

Czy pokrzywdzony jest informowany o opuszczeniu zakładu karnego przez sprawcę ?

Jeżeli proces zakończył się, sąd orzekł karę pozbawienia wolności, a sprawca trafił do zakładu karnego, pokrzywdzony ma prawo do informacji o opuszczeniu przez skazanego zakładu. W takim wypadku pokrzywdzony może złożyć wniosek o informowanie go o:

- ▶ zwolnieniu sprawcy przestępstwa z zakładu karnego po odbyciu kary;
- ▶ udzielonych mu przepustkach;
- ▶ przerwie w wykonaniu kary;
- ▶ warunkowym przedterminowym zwolnieniu;

Odszkodowanie i zadośćuczynienie dla pokrzywdzonego

Czy pokrzywdzonemu przysługuje odszkodowanie lub zadośćuczynienie ?

Osobie pokrzywdzonej przysługuje od sprawcy odszkodowanie za szkodę spowodowaną przestępstwem lub zadośćuczynienie za krzywdę doznaną wskutek przestępstwa.

Jak można uzyskać świadczenie od sprawcy w postępowaniu karnym ?

W postępowaniu karnym pokrzywdzony może złożyć wniosek o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie podając określoną kwotę. To oświadczenie powinno zostać złożone przez pokrzywdzonego do momentu zakończenia przewodu sądowego.

W wyroku skazującym albo warunkowym umarzającym postępowanie sąd zasądza obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienie polegające na zapłacie na rzecz pokrzywdzonego odpowiedniej sumy pieniężnej.

Należy zaznaczyć, że odszkodowanie/ zadośćuczynienie może być przedmiotem ugody między pokrzywdzonym a oskarżonym.

Czy pokrzywdzony traci prawo do odszkodowania/zadośćuczynienia gdy nie złoży wniosku w terminie ?

Jeżeli pokrzywdzony nie złoży wniosku o naprawienie szkody w terminie nie traci prawa do świadczeń od sprawcy. Pokrzywdzony może ich dochodzić w postępowaniu cywilnym.

Dodać należy, że pokrzywdzony może dochodzić w procesie cywilnym dalszego odszkodowania/zadośćuczynienia gdy uzna, że zasadzone w postępowaniu karnym nie było wystarczające.

Czy pokrzywdzonemu przysługują inne świadczenia ?

Pokrzywdzony może domagać się od państwa kompensaty, która stanowi określoną sumę pieniędzy wypłacaną z budżetu państwa.

Komu przysługuje kompensata ?

Do kompensaty uprawnione są:

- osoby pokrzywdzone w wyniku popełnienia niektórych przestępstw;
- osoby najbliższe dla pokrzywdzonego, jeżeli w wyniku popełnionego przestępstwa pokrzywdzony zmarł.

Ponadto, pokrzywdzony musi w wyniku przestępstwa doznać średniego albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Jeśli po zdarzeniu przestępczym udało się pokrzywdzonemu wyzdrowieć, uzyskanie kompensaty będzie możliwe tylko wtedy, gdy Twoje leczenie i powrót do zdrowia trwały dłużej niż 7 dni.

Kompensata pokrywa koszty związane z odpłatnym leczeniem obrażeń ciała, rehabilitacją, zakupem lekarstw i innych artykułów związanych z powrotem do zdrowia. Ponadto kompensata obejmuje utracone zarobki albo zwrot innych środków utrzymania.

Jakie inne są przesłanki do wypłaty kompensaty ?

Dla wypłaty kompensaty muszą zostać spełnione następujące warunki:

przestępstwo musi być popełnione na terytorium Polski, a pokrzywdzony jest obywatelem Polski albo obywatelem jednego z krajów należących do Unii Europejskiej,

oraz

odmówiono wszczęcia postępowania z powodu tego, że:

- ▶ prawo polskie stanowi, iż sprawca nie podlega karze;
- ▶ oskarżony zmarł;
- ▶ sprawca nie podlega jurysdykcji polskich sądów;
- ▶ uprawniona osoba nie złożyła wniosku o ściganie i organy ścigania nie mają żadnego zezwolenia na prowadzenie postępowania,
- ▶ zaszła jakaś inna okoliczność wyłączająca ściganie od tych określonych w art. 17 § 1–10 k.p.k.

Jaki jest termin do złożenia wniosku o kompensatę ?

Na złożenie wniosku pokrzywdzony ma 2 lata, licząc od dnia popełnienia przestępstwa. Po upływie tego czasu nie będziesz mógł domagać się przyznania Ci kompensaty, a pismo nie zostanie rozpoznane. Należy zaznaczyć, że wniosek powinno się złożyć do sądu rejonowego.